

Klinik Öncesi Diş Hekimliği Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Preclinical Dentistry Students' Attitudes Towards Elderly Individuals

Musa ACARTÜRK¹

¹Çankırı Karatekin Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi AD, Çankırı, Türkiye
¹Çankırı Karatekin University, Faculty of Dentistry Department of Restorative Dentistry, Çankırı, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, klinik staj eğitimleri öncesinde diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını ve bu tutumlarını etkileyen faktörleri değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntemler: Çalışma, Türkiye'deki bir diş hekimliği fakültesinde öğrenim görmekte olan toplam 189 klinik öncesi diş hekimliği öğrencisi (birinci, ikinci ve üçüncü sınıf) üzerinde planlandı. Öğrencilere 2022-2023 eğitim öğretim yılı Bahar dönemi sonunda 40 soruluk bir anket uygulandı. Anketteki; ilk 6 soru öğrencileri tanımlayıcı nitelikteki sorulardan, diğer 34 soru ise Kogan'ın Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği sorularından oluşmaktaydı. Çalışma verileri; Frekans analizi, Normallik testi (Shapiro-Wilk), Bağımsız Örneklem T testi ve Varyans analizi kullanılarak istatistiksel analize tabi tutuldu. Anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ olarak belirlendi.

Bulgular: Çalışmaya, 104 kadın ve 78 erkek öğrenci katılım sağladı. Öğrencilerin katılım oranı %96.30 olarak tespit edildi. Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları ile öğrencilerin; eğitim düzeyleri ($p=0.238$), cinsiyetleri ($p=0.44$) ve aile tipleri ($p=0.107$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadı. Ayrıca, öğrencilerin; en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerlerinin ($p=0.175$), yaşlı bireyler ile birlikte yaşama sürelerinin ($p=0.81$) ve yaşlı bireyler ile görüşme sıklıklarının da ($p=0.665$) benzer şekilde yaşlı bireylere yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptandı.

Sonuç: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları ile incelediğimiz değişkenler arasında istatistiksel bir farklılık bulunmamıştır. İlerleyen süreçte daha farklı değişkenlerle ve daha fazla sayıda klinik öncesi diş hekimliği öğrencisinin katılımıyla yapılacak olan çalışmaların faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Diş hekimliği, Öğrenci, Tutum, Yaşlı bireyler.

ABSTRACT

Background: This study aims to evaluate the attitudes of dental students towards elderly individuals before their clinical internship training and the factors affecting these attitudes.

Methods: The study was planned on a total of 189 pre-clinical dentistry students (first, second and third year) studying at a dentistry faculty in Turkey. A 40-question survey was administered to students at the end of the Spring semester of the 2022-2023 academic year. In the survey; The first 6 questions consisted of descriptive questions about the students, and the other 34 questions consisted of Kogan's Attitude Scale towards the Elderly. Study data were subjected to statistical analysis using Frequency analysis, Normality test (Shapiro-Wilk), Independent Samples T test and Anova test. The significance level was determined as $\alpha=0.05$.

Results: 104 female and 78 male students participated in the study. The participation rate of students was determined as 96.30%. There was no statistically significant difference between preclinical dentistry students' attitudes towards elderly individuals and their education levels ($p = 0.238$), gender ($p = 0.44$) and family types ($p = 0.107$). In addition, it was determined that the residential areas where the students lived the longest ($p = 0.175$), the duration of living with elderly individuals ($p = 0.81$) and the frequency of meeting with elderly individuals ($p = 0.665$) did not create a significant difference on their attitudes towards elderly individuals.

Conclusion: There was no statistical difference between the attitudes of pre-clinical dentistry students towards elderly individuals and the variables we examined. We believe that future studies with different variables and the participation of a larger number of pre-clinical dentistry students will be beneficial.

Keywords: Attitude, Dentistry, Elderly individuals, Student.

Giriş

Yaşın ilerlemesiyle birlikte ortaya çıkan kronolojik, fizyolojik ve psikolojik değişiklikler yaşlılık olarak ifade edilmektedir.^{1,2} Tıp biliminin her geçen gün daha da ileri gitmesi neticesinde bireylerin sağlık koşulları iyileşmekte ve ölüm oranları azalmaktadır.^{3,4} Bu durum, sadece ülkemizde değil aynı zamanda dünya genelinde de yaşlı nüfus oranının artması ile sonuçlanmaktadır.⁵ Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, ülkemizde 2017 yılında %8.5 olan yaşlı nüfus oranı 2022 yılında %9.9'a yükselmiştir. Ayrıca, yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranının 2030 yılında %12.9 ve 2040 yılında ise %16.3 olarak öngörüldüğü bildirilmiştir.⁶

Yaşlı bireylerin sağlık alanındaki ihtiyaçları, diğer yaş gruplarındaki bireylere göre farklılıklar göstermektedir.¹ Genel sağlık durumunun içerisinde önemli bir yer tutan ağız ve diş sağlığı, yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin artırılması için oldukça elzem bir konudur.⁷ Fizyolojik olarak ilerleyen yaşlanma sürecinde, vücudun genel yapısında bir takım değişimler meydana gelmekte ve ağız ortamı ile dişler de bu durumdan etkilenmektedir.⁸ Kimyasal ve mekanik etkenlerden kaynaklı olarak dişlerin yapısal bütünlüklerinde meydana gelen değişimler, diş etlerinin

çekilmesi, alveol kemik kayıplarının oluşması, tükürük salgı miktarının azalması ve sayamadığımız daha pek çok durum ortaya çıkmaktadır.^{9,10}

Yaşlı nüfus ortalamasının gün geçtikçe artmaya devam etmesi ağız ve diş sağlığı alanındaki hizmet talebini artırmaktadır. Yaşlı bireyler, diş hekimlerine başvuran hasta profilleri içerisinde önemli bir alana sahiptir.¹¹ Diş hekimliği öğrencileri klinik staj eğitimlerinde, mesleki uygulamalarını icra ederken sadece genç ve yetişkin bireyler ile değil aynı zamanda yaşlı bireyler ile de etkileşim halinde olmaktadır.¹² Diş hekimlerinin ve diş hekimi adayı olan diş hekimliği öğrencilerinin; yaşlı bireyleri kapsayan ağız ve diş sağlığı problemleri, tedavileri ve iletişim konuları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.¹³

Dünya genelindeki diş hekimliği fakültelerinin, yaşlı bireylere yönelik diş hekimliği eğitim müfredatlarında bazı farklılıkların mevcut olduğu bildirilmiştir.^{14,15,16} Dolayısıyla, diş hekimliği öğrencilerinin klinik staj eğitimlerine başlamadan önce yaşlı bireylere yönelik tutumlarının değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde, Türkiye'de klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin (birinci, ikinci ve üçüncü sınıf) yaşlı bireylere yönelik tutumlarını değerlendiren herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Gönderilme Tarihi/Received: 30 Eylül, 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 6 Aralık, 2023

Yayınlanma Tarihi/Published: 19 Ağustos, 2024

Atıf Bilgisi/Cite this article as: Acartürk M. Klinik Öncesi Diş Hekimliği Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik

Tutumlarının Değerlendirilmesi. Selcuk Dent J 2024;11(2): 152-156 Doi: 10.15311/selcukdentj.1369083

Sorumlu yazar/Corresponding Author: Musa ACARTÜRK

E-mail: m.acarturk@outlook.com

Doi: 10.15311/selcukdentj.1369083

Bu çalışma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı Bahar dönemi sonunda Çankırı Karatekin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını ve bu tutumları etkileyen faktörleri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın H0 hipotezleri şunlardır;

H0.1: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin eğitim düzeyleri (kaçıncı sınıfta oldukları) ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

H0.2: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin cinsiyetleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

H0.3: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin aile tipleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

H0.4: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

H0.5: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylerle birlikte yaşama süreleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

H0.6: Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylerle görüşme sıklıkları ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

Gereç ve Yöntemler

Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki bu çalışma için, Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan (06.07.2023, toplantı no:8) gerekli izin alındı. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri doğrultusunda yapılmış olup, çalışmaya katılan diş hekimliği öğrencilerinden "Bilgilendirilmiş olur" alınmıştır.

Çalışmanın evrenini, 2022-2023 eğitim öğretim yılı Bahar döneminde Çankırı Karatekin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 189 klinik öncesi diş hekimliği öğrencisi oluşturdu. Çalışma için örneklem seçimi yapılmadan, evrenin tümü dahil edilmeye çalışıldı. Ancak, ankete katılmayı kabul eden 182 öğrenci ile çalışma tamamlandı.

Veri toplama işlemi, Mayıs 2023-Haziran 2023 tarihleri arasında Çankırı Karatekin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde klinik öncesi diş hekimliği öğrencileri üzerinde gerçekleştirildi. Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı'nda çalışan öğretim üyesi kontrolünde anket formlarının doldurulması sağlandı. Öğrencilere uygulanan 40 soruluk anket formu aracılığıyla veriler toplandı. Anketin; ilk 6 sorusu öğrencileri tanımlayıcı bir formdan ve sonraki 34 sorusu ise Kogan'ın Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği¹⁷ sorularından oluşmaktadır. Anketin kullanımı için yazardan izin alındı. Çalışmaya, 18 yaşını doldurmuş ve herhangi bir psikiyatrik tanı almış olan klinik öncesi diş hekimliği öğrencileri dahil edilmemiştir.

Değerlendirme Ölçeği

Öğrenci Tanımlama Formu: Bu form öğrencilerin; kaçınıcı sınıfta okuduklarını, cinsiyetlerini, aile tiplerini, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerlerini, aynı evde yaşlı bir birey ile yaşama durumlarını ve yaşlı bireylerle görüşme sıklıklarını sorgulamaktadır.

Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği: Bu ölçek, bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla 1961 yılında Kogan¹⁷ tarafından geliştirilmiştir. Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, Duyan ve Gelbal (2013)¹⁸; Kılıç ve Adibelli (2011)¹⁹; Küçükgüçlü ve ark. (2011)²⁰ tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirliği Duyan ve Gelbal (2013)¹⁸ tarafından yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçek, iki alt boyut ve 34 sorudan oluşmaktadır. İlk 17 soru olumsuz tutum alt ölçeğine, son 17 soru ise olumlu tutum alt ölçeğine aittir. Her soru; kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, biraz katılmıyorum, biraz katılıyorum, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde Likert tarzında hazırlanmıştır. Cevaplar sırasıyla 1, 2, 3, 5, 6, 7 şeklinde puanlanmaktadır. Olumlu ifadeler bu şekilde düz olarak, olumsuz ifadeler ise ters olarak puanlanmaktadır. Ölçek sonunda alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan ise 238'dir. Ölçek sonucunda elde edilen puanın; 119'dan fazla olması yaşlı bireylere olan olumlu tutumu, 119'dan az olması olumsuz tutumu ve 119 olması da nötr tutumu belirtmektedir.¹⁷

İstatistiksel Analiz

Çalışma sonucu elde edilen verilerin istatistiksel analizi IBM-SPSS 25.0 (Statistics for Windows Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.) paket programı kullanılarak yapıldı. Analizler için; Frekans analizi ve Normallik testi (Shapiro-Wilk) yapıldı. Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı ($p>0.05$), ikili bağımsız gruplar için Bağımsız Örneklem T testi ve ikiden çok bağımsız gruplar için Varyans analizi uygulandı. Anlamlılık düzeyi için α değeri 0.05 olarak belirlendi.

Bulgular

Çalışmaya, 104'ü (%57.14) kadın ve 78'i (%42.86) erkek olmak üzere toplamda 182 klinik öncesi diş hekimliği öğrencisi katıldı. Anket formlarını; birinci sınıftan 72, ikinci sınıftan 66 ve üçüncü sınıftan 44 öğrenci doldurdu. Çalışma sonucunda elde edilen veri dağılımları ile Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği (YYTÖ) arasındaki ilişki Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma sonucunda elde edilen veri dağılımları ile Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği (YYTÖ) arasındaki ilişki.

		N	%	YYTÖ (x±SS)	p
Sınıf	1. sınıf	72	39.56	149.24±26.23	0.238
	2. sınıf	66	36.26	150.59±23.01	
	3. sınıf	44	24.18	142.55±27.23	
Cinsiyet	Kadın	104	57.14	149.38±24.46	0.44
	Erkek	78	42.86	146.42±26.72	
Aile Tipi	Çekirdek aile	154	84.61	148.60±25.95	0.107
	Geniş aile	21	11.54	151.05±19.88	
	Anne-baba ayrı	7	3.85	128.57±22.80	
En Uzun Yaşadığı Yerleşim Yeri	İl	120	65.93	145.65±25.52	0.175
	İlçe	44	24.18	151.95±25.92	
	Köy	18	9.89	155.11±22.15	
Yaşlı Bireylerle Birlikte Yaşama Durumu	Hiç yaşamadım	105	57.69	147.41±26.83	0.81
	1-3 yıl	37	20.33	146.86±23.39	
	3-5 yıl	12	6.59	148.00±20.10	
	5 yıl ve üzeri	28	15.39	152.43±25.35	
Yaşlı Bireylerle Görüşme Sıklığı	Hiç	8	4.4	142.50±20.15	0.665
	2 haftada bir	89	48.9	150.60±25.37	
	Ayda bir	42	23.08	147.40±28.05	
	6 ayda bir	29	15.93	143.07±21.43	
	Yılda bir	14	7.69	148.07±28.80	

Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları eğitim düzeyi (kaçınıcı sınıfta oldukları) açısından değerlendirildiğinde; 1. sınıf öğrencilerinin anket puan ortalamasının 149.24±26.23 olduğu, 2. sınıf öğrencilerinin 150.59±23.01 olduğu ve 3. sınıf öğrencilerinin ise 142.55±27.23 olduğu belirlendi. Analiz sonucunda, hem 1. sınıf hem de 3. sınıf öğrencilerinin genel olarak olumlu bir tutum sergilediği saptandı. Ancak, öğrencilerin anket puanları ile eğitim düzeyleri (kaçınıcı sınıfta oldukları) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p=0.238$).

Öğrencilerin, yaşlı bireylere yönelik tutumları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde; kadın öğrencilerin anket puan ortalamasının 149.38±24.46 olduğu, erkek öğrencilerin ise 146.42±26.72 olduğu tespit edildi. Bu kapsamda hem kadın hem de erkek öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutum gösterdiği saptandı. Ancak, anket puanları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p=0.44$).

Öğrencilerin içinde buldukları aile tipleri; çekirdek aile, geniş aile ve anne-baba ayrı olmak üzere üç grup halinde incelendi. Anket puanları öğrencilerin aile tipleri açısından incelendiğinde; çekirdek aileye sahip öğrencilerin anket puan ortalaması 148.60±25.95, geniş aileye sahip olanların ortalaması 151.05±19.88, anne-baba ayrı olanların ortalaması ise 128.57±22.80 olarak bulundu. Her üç gruptaki öğrencilerin de genel olarak olumlu bir tutum sergilediği saptandı. Ancak, öğrencilerin anket puanları ile aile tipleri arasında anlamlı bir

farklılık bulunmadı ($p=0.107$).

Öğrencilerin, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerleri; il, ilçe ve köy olarak üç grup halinde incelendi. Anket puanları öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerleri açısından incelendiğinde; ilde yaşayan öğrencilerin anket puan ortalaması 145.65 ± 25.52 , ilçede yaşayanların ortalaması 151.95 ± 25.92 ve köyde yaşayanların ortalaması ise 155.11 ± 22.15 olarak bulundu. Her üç gruptaki öğrencilerin de genel olarak olumlu bir tutum sergilediği saptandı. Ancak, öğrencilerin anket puanları ile en uzun süre yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim yerleri arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmadı ($p=0.175$).

Klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin, yaşlı bireylerle birlikte yaşama durumları dört grupta incelendi. Yaşlı bireylerle birlikte; hiç yaşamamış olanların anket puan ortalaması 147.41 ± 26.83 , 1-3 yıl yaşamış olanların puan ortalaması 146.86 ± 23.39 , 3-5 yıl yaşamış olanların puan ortalaması 148.00 ± 20.10 , 5 yıl ve üzeri yaşamış olanların puan ortalaması ise 152.43 ± 25.35 olarak bulundu. Her dört gruptaki öğrencilerin de genel olarak olumlu bir tutum sergilediği saptandı. Ancak, öğrencilerin anket puanları ile yaşlı bireylerle birlikte yaşama durumları arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmadı ($p=0.81$).

Yaşlı bireylerle görüşme sıklığı bakımından öğrenciler beş grupta incelendi. Yaşlı bireylerle; hiç görüşmeyenlerin anket puan ortalaması 142.50 ± 20.15 , 2 haftada bir görüşenlerin ortalaması 150.60 ± 25.37 , ayda bir görüşenlerin ortalaması 147.40 ± 28.05 , 6 ayda bir görüşenlerin ortalaması 143.07 ± 21.43 ve yılda bir görüşenlerin ortalaması ise 148.07 ± 28.80 olarak bulundu. Her beş gruptaki öğrencilerin de genel olarak olumlu bir tutum sergilediği saptandı. Ancak, öğrencilerin anket puanları ile yaşlı bireylerle görüşme sıklıkları arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmadı ($p=0.665$).

Tartışma

Diş hekimliği öğrencileri, klinik staj eğitimleri sırasında her yaş grubundan hasta profili ile karşılaşabilmektedir.¹² Kliniğe gelen yaşlı bireylerin yoğunluğu ise hasta profilleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.¹¹ Dolayısıyla klinik staj eğitimleri öncesinde diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının tespiti önem arz eden bir konudur. Bu çalışma, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını ve bu tutumları etkileyen faktörleri değerlendirmektedir.

Dikmen⁵ yaşlı bakım programı öğrencilerinin eğitim düzeylerinin öğrencilerin yaşlılara yönelik pozitif tutumları üzerinde etkili olduğunu ($p<0.01$), Kavuran ve ark.²¹ da 2. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine oranla yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumlarının anlamlı derecede daha fazla olduğunu ($p=0.000$) ifade etmiştir. Salman ve ark.²² hemşirelik öğrencilerinin, Atasoy²³ ise hem hemşirelik öğrencilerinin hem de mühendislik öğrencilerinin eğitim düzeyleri ile yaşlılara yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığını bildirmiştir. Çalışmamızın sonucunda ise Salman ve ark.²² ile Atasoy'un²³ çalışmalarıyla benzer şekilde, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin eğitim düzeyleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış ve H0.1 hipotezi kabul edilmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından yaşlı bireylere yönelik tutumlar incelendiğinde; kadınların daha olumlu olduğu,^{24,25} erkeklerin daha olumlu olduğu^{5,21,26} ve cinsiyetler arasında farklılığın olmadığı^{27,28} çalışmalar mevcuttur. Çalışmamızın sonucunda, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış ve H0.2 hipotezi kabul edilmiştir.

Kavuran ve ark.²¹ yaşlı bakım programı öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları ile öğrencilerin aile tipleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu ($p=0.036$) ve çekirdek aile tipine sahip öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğunu bildirmiştir. Dikmen⁵ yaşlı bakım programı öğrencilerinin, Atasoy²³ ve Baysal²⁹ ise hemşirelik öğrencilerinin aile tipleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ifade etmiştir. Çalışmamızın sonucunda; Dikmen⁵, Atasoy²³ ve Baysal'ın²⁹ çalışmalarına benzer şekilde, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin aile tipleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış ve H0.3 hipotezi kabul edilmiştir.

Dikmen⁵ ile Kavuran ve ark.²¹ yaşlı bakım programı öğrencilerinin, Baysal²⁹ ise hemşirelik öğrencilerinin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerleri ile öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığını bildirmiştir. Çalışmamızın sonucunda; Dikmen⁵, Kavuran ve ark.²¹ ile Baysal'ın²⁹ çalışmalarıyla benzer şekilde, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerleri ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış ve H0.4 hipotezi kabul edilmiştir.

Dikmen⁵ ile Kavuran ve ark.²¹ yaşlı bakım programı öğrencilerinin, Salman ve ark.²² ile Baysal ve ark.²⁹ ise hemşirelik öğrencilerinin; yaşlı bireylerle birlikte yaşama durumları ile öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel bir farklılığın olmadığını bildirmiştir. Ayaz Alkaya ve ark.³⁰ ise yaşlı bireylerle aynı evde yaşayan hemşirelik öğrencilerinin, yaşlı bireylere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ($p=0.003$) ifade etmiştir. Çalışmamızın sonucunda ise, Dikmen⁵, Kavuran ve ark.²¹, Salman ve ark.²² ile Baysal ve ark.²⁹ çalışmalarıyla benzer şekilde olmak üzere, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylerle birlikte yaşama durumları ile öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış ve H0.5 hipotezi kabul edilmiştir.

Kavuran ve ark.²¹ yaşlı bireylerle haftada bir görüşen yaşlı bakım öğrencilerinin ($p=0.031$), Ayaz Alkaya ve ark.³⁰ ise yaşlı bireylerle her gün iletişim kuran hemşirelik öğrencilerinin ($p=0.021$) yaşlı bireylere yönelik tutumlarının anlamlı derecede daha olumlu olduğunu bildirmiştir. Dikmen⁵ ise yaşlı bakım programı öğrencilerinin; yaşlı bireylerle görüşme sıklıkları ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ifade etmiştir. Çalışmamızın sonucunda, Dikmen'in⁵ çalışmasıyla benzer şekilde olmak üzere, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylerle görüşme sıklıkları ile yaşlı bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış ve H0.6 hipotezi kabul edilmiştir.

Diş hekimleri meslek hayatları boyunca yaşlı hasta profili ile karşılaşmaktadır. Dolayısıyla, geleceğin diş hekimlerinin daha öğrencilik yıllarında iken yaşlı bireylere yönelik tutumlarının tespiti edilmesi ve bu konuda öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde olması hususunda gerekli adımların atılması önem arz etmektedir. Çalışmamız kapsamında, klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını ve bu tutumları etkileyebileceğini düşündüğümüz bazı durumları değerlendirdik. Bu çalışma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı Bahar döneminde Çankırı Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 182 klinik öncesi diş hekimliği öğrencisinin anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar ile sınırlıdır.

Sonuç

Çalışma sonucunda, klinik öncesi Çankırı Karatekin Üniversitesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının öğrencilerin; eğitim düzeyi, cinsiyeti, aile tipi, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yeri, yaşlı bireylerle birlikte yaşama durumu ve yaşlı bireylerle görüşme sıklığı gibi değişkenlerinden etkilenmediği belirlenmiş olup çalışmanın bütün hipotezleri kabul edilmiştir.

Gelecekteki çalışmaların, hem klinik öncesi diş hekimliği öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları üzerinde etkili olabileceği düşünülen daha farklı değişkenlerle hem de farklı diş hekimliği fakülteleri dahil edilerek daha fazla sayıda klinik öncesi diş hekimliği öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmesinin yararlı olacağı kanısındayız.

Değerlendirme / Peer-Review

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme

Etik Beyan / Ethical statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

It is declared that during the preparation process of this study, scientific and ethical principles were followed and all the studies benefited are stated in the bibliography.

Benzerlik Taraması / Similarity scan

Yapıldı - ithenticate

Etik Bildirim / Ethical statement

ethic.selcukdentaljournal@hotmail.com

Telif Hakkı & Lisans / Copyright & License

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Finansman / Grant Support

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. | The authors declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir. | The authors have no conflict of interest to declare.

Yazar Katkıları / Author Contributions

Çalışmanın Tasarlanması | Design of Study: MA (%100)

Veri Toplanması | Data Acquisition: MA (%100)

Veri Analizi | Data Analysis: MA (%100)

Makalenin Yazımı | Writing up: MA (%100)

Makale Gönderimi ve Revizyonu | Submission and Revision: MA (%100)

KAYNAKLAR

1. Köseoğlu M, Bayındır F. Atatürk Üniversitesi diş hekimliği fakültesi son sınıf öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumunun değerlendirilmesi. *7tepe Klinik Dergisi* 2021;17(3):196-201.
2. Çunkuş N, Yiğitoğlu GT, Akbaş E. Yaşlılık ve toplumsal dışlanma. *Geriatrik Bilimler Dergisi* 2019;2(2):58-67.
3. Sümer AP, Sümer M, Çıtır M, Bodur FZ, Öztürk G, Çankaya S. 65 yaş ve üstü hastaların sistemik durumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Diş Hekimliği Bilimleri Dergisi* 2022;8(1):1-5.
4. Schimmel M, Srinivasan M, McKenna G, Müller F. Effect of advanced age and/or systemic medical conditions on dental implant survival: a systematic review and meta-analysis. *Clin Oral Impl Res* 2018;29(16):311-30.
5. Dikmen RD. Yaşlı bakımı öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Geriatrik Bilimler Dergisi* 2022;5(3):81-9.
6. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2022-49667>
7. Hebling E, Mugayar L, Dias PV. Geriatric dentistry: a new specialty in Brazil. *Gerodontology* 2007;24(3):177-80.
8. Abrams P, Thompson LA. Physiology of aging of older adults systemic and oral health considerations. *Dent Clin N Am* 2014;58(4):729-38.
9. Gençer BK, Tarçın B, Şenol AA, Atalı PY. Restoratif diş hekimliğinde geriatrik yaklaşımlar. *Selcuk Dent J* 2021;8(3):936-46.
10. An G. Normal aging of teeth. *Geriatr Aging* 2009;12(10):513-7.
11. Arpin S, Brodeur JM, Corbeil P. Dental caries, problems perceived and use of services among institutionalized elderly in 3 regions of Quebec, Canada. *J Can Dent Assoc* 2008;74(9):807.
12. Uğurlu M, Erdem R. Stajyer diş hekimlerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences* 2017;29(4):233-64.
13. Talwar M, Chawla HS. Geriatric dentistry: Is rethinking still required to begin undergraduate education? *Indian J Dent Res* 2008;19(2):175-7.
14. Shah N. Teaching, learning and assessment in geriatric dentistry: researching models of practice. *J Dent Educ* 2010;74(1):20-8.
15. Mohammad AR, Preshaw PM. Geriatric dentistry education in European dental schools. *Eur J Dent Educ* 2005;9(2):73-7.
16. Pyle MA, Stoller EP. Oral health disparities among the elderly: Interdisciplinary challenges for the future. *J Dent Educ* 2003;67(12):1327-36.
17. Kogan N. Attitudes toward old people: the development of a scale and an examination of correlates. *The Journal of Abnormal and Social Psychology* 1961;62(1):44-54.
18. Duyan V, Gelbal S. Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği'nin bir grup üniversite öğrencisi üzerinde Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Turkish Journal of Geriatrics* 2013;16(2):202-9.
19. Kılıç D, Adibelli D. The validity and reliability of Kogan's attitude towards old people scale in the Turkish society. *Health* 2011;3(9):602-8.
20. Küçükgüçlü Ö, Mert H, Akpınar B. Reliability and validity of Turkish version of attitudes toward old people scale. *Journal of clinical nursing* 2011;20(21-22):3196-203.
21. Kavuran E, Caner E. Yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Turkish Journal of Science and Health* 2021;2(2):89-97.
22. Salman M, Gülçek E, Aylaz R, Polat F. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlılara Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi* 2018;11(2):1-7.
23. Atasoy İ. Hemşirelik Bölümü Öğrencileri İle Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Yaşlılığa İlişkin Görüşleri ve Yaşlılara Karşı Tutumları. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi* 2020;13(1):10-8.
24. López-Hernández L, Martínez-Arnau FM, Castellano-Rioja E, Botella-Navas M, Pérez-Ros P. Factors affecting attitudes towards older people in undergraduate nursing students. *In Healthcare* 2021;9(9):1231.
25. Zambrini DAB, Moraru M, Hanna M, Kalache A, Nuñez JFM. Attitudes toward the elderly among students of health care related studies at the University of Salamanca, Spain. *Journal of Continuing education in the health professions* 2008;28(2):86-90.
26. Nochajski TH, Waldrop DP, Davis EL, Fabiano JA, Goldberg LJ. Factors that influence dental students' attitudes about older adults. *Journal of Dental Education* 2009;73(1):95-104.
27. Hatami B, Ebn Ahmady A, Khoshnevisan MH, Lando HA. Senior dental student's attitudes toward older adults and knowledge of geriatric dental care in the Islamic Republic of Iran. *Eastern Mediterranean Health Journal* 2013;19:172-7.
28. Devlin H, Mellor AC, Worthington HV. Attitudes of dental students towards elderly people. *Journal of Dentistry* 1994;22(1):45-8.
29. Baysal E, Sarı D, Taşkırıran N, Acar E, Çevik Akyıl R. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik Tutumları ve Empatik Yaklaşım Becerileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2019;10(2):80-7.
30. Ayaz Alkaya S, Birimoğlu Okuyan C. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2017;4(1):43-52.